

یکشنبه ۲۶ مهر ۱۴۰۵

وطن امروز | شماره ۴۷۲۷

صفحه آخر

امام علی(ع):

هیچ عملی نزد خداوند، محبوب‌تر از نماز نیست، پس هیچ کار دنیایی شما را در وقت نماز به خود مشغول ندارد.

روزنامه سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی

صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول: محمد آخوندی

مدیرعامل: رضا شکیبایی

سرمدیر: سید عابدین نورالدینی

نشانی: خیابان انقلاب اسلامی، بین حافظ و خیابان ولیعصر(عج)، کوچه سعید، پلاک ۹
روابط عمومی: ۶۶۴۱۳۷۹۲ تلفن: ۶۶۴۱۳۷۸۲ نمابر: ۶۶۴۱۳۱۳۷
پایمرسان: @vatanemrooz پست الکترونیک: info@vatanemrooz.ir

چاپ: ایران کهن

گزارش «وطن امروز» از گسترش پیامدهای اقتصادی جنگ از تنگه هرمز تا بازار جهانی انرژی

صورت‌حساب سنگین جنگ

گروه اقتصادی: جنگی که از ۹ اسفند ۱۴۰۴ با حملات آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران آغاز شد، روز به روز پیامدهای خود را در اقتصاد جهانی بیشتر نمایان می‌کند، تا آنجا که بسیاری از کارشناسان معتقدند وضعیت فعلی قابل ادامه یافتن نیست و به لحظه «تصمیم» نزدیک می‌شویم.
نفتکش‌هایی که با احتیاط از تنگه هرمز عبور می‌کنند اما مورد هدف قرار می‌گیرند یا به مین برخورد می‌کنند، تأسیسات آسیب‌دیده انرژی در خلیج فارس، نفت ۱۱۰ دلاری و برداشت گسترده آمریکا از ذخایر راهبردی، قطعات تصویری است که نشان می‌دهد ادامه جنگ برای آمریکا و متحدانش با هزینه‌های فزاینده‌ای همراه شده که استمرار این وضعیت را ناممکن می‌کند.

در روزهای اخیر، دامنه این فشارها گسترش یافته است؛ حملات به کشتی‌های تجاری شدت گرفته، مسیرهای صادرات انرژی با اختلال‌های تازه روبه‌رو شده و تأسیسات نفتی عربستان سعودی بار دیگر آسیب‌پذیری خود را نشان داده‌اند.
همزمان نگرانی درباره امنیت کابل‌های اینترنتی و مراکز داده، دامنه تهدید اقتصادی جنگ را به شبکه‌های ارتباطی و مالی کشانده است. مساله اصلی این است که برتری نسبی نظامی کوتاه‌مدت، الزاما به معنای تسلط بر پیامدهای بلندمدت و اقتصادی جنگ نیست. ایران با وجود برخی محدودیت‌های نظامی و اقتصادی، نشان داده توانایی کنترل مسیرهای کشتیرانی و اثرگذاری بر هزینه فعالیت زیرساخت‌های حیاتی منطقه را با قوت حفظ کرده است.

■ **نقطه فشار تنگه هرمز**

تنگه هرمز در ماه‌های گذشته چندین بار شاهد کاهش و افزایش رفت‌وآمد نفتکش‌ها بوده است. در شهر پور بنا به ادعای رسانه‌های آمریکایی، صادرات نفت کشورهای خلیج فارس برای مدتی حتی از سطح پیش از جنگ بالاتر رفت؛ تحولی که می‌توانست برای آنها نشانه بازگشت ثبات باشد اما افزایش حملات دریایی در همراه نشان داد گشایش اندک مسیرها الزاما به معنای برقراری امنیت پایدار نیست. مؤسسه HFI Research در تحلیل ۱۵ مهر خود هشدار داد افزایش جابه‌جایی نفت از مسیر عمان ممکن است تصویری گمراه‌کننده از پایداری صادرات ایجاد کند. برآوردهای مطرح شده از کاهش حدود ۶ میلیون بشکه‌ای جریان نفت و میعانات و افت نزدیک به نصف در برخی مسیرهای عبوری حکایت داشت. فایننشال تایمز نیز گزارش داد میزان عبور نفت از تنگه در ۱۹ مهر به حدود ۲.۹ میلیون بشکه در روز رسید، در حالی که در مقطعی از شهریور رقم ۱۵.۵ میلیون بشکه ثبت شده بود.

اهمیت این کاهش تنها در نفتی نیست که به مقصد نمی‌رسد. وقتی احتمال اصابت موشک یا پهپاد افزایش می‌یابد، شرکت‌های بیمه حق بیمه بالاتری مطالبه می‌کنند، مالکان کشتی درباره پذیرش مأموریت تردید دارند و خریداران برای اطمینان از دریافت محموله به دنبال مسیر جایگزین می‌روند. حتی نفتی که همچنان صادر می‌شود، با هزینه بیشتری به بازار می‌رسد. به این ترتیب، ناامنی دریایی بدون آنکه به بسته شدن کامل یک ابراه منجر شود، می‌تواند بخش بزرگی از کارکرد اقتصادی آن را مختل کند.

■ **نفتکش‌ها زیر ضرب**

مهرماه برای کشتیرانی خلیج فارس یکی از پر حادثه‌ترین دوره‌های جنگ بوده است. رویترز گزارش داد میان ۶ تا ۱۳ مهر، دست‌کم ۱۲ مورد حمله، تلاش برای هدف قرار دادن یا اختار جدی به نفتکش‌ها ثبت شده است. ۱۹ مهر نیز ۶ کشتی در یک روز هدف قرار گرفتند و شمار شناورهای مورد حمله در ۲ هفته به ۲۴ فروند رسید که نفتکش‌های متعلق به شرکت‌های چینی و کره جنوبی و یک کشتی کانتنیری هندی در میان آنها بودند.

در ادامه، گزارش‌هایی از غرق‌شدن ۲ کشتی تجاری منتشر شد. کشتی کانتنیری GFS Pride نیز ۲۱ مهر هدف قرار گرفت و دچار آتش‌سوزی شد. سازمان عملیات تجارت دریایی بریتانیا در روزهای ۲۲ و ۲۳ مهر از برخورد پرتابه به شناورهای دیگر خبر داد. این سازمان پیش‌تر هشدار داده بود برخی حوادث دریایی گزارش نمی‌شوند یا با تأخیر ثبت می‌شوند. بنابراین به احتمال زیاد شمار واقعی حملات از آمار رسمی بیشتر باشد.

آثار اقتصادی این حوادث را می‌توان در بازار حمل‌ونقل مشاهده کرد. ۱۷ مهر درآمد روزانه برخی نفتکش‌های

غول‌پیکر به حدود ۸۰۵ هزار دلار رسید. اگرچه نرخ کرایه در روزهای بعد کاهش یافت اما رویترز ۲۴ مهر تأکید کرد هزینه حمل همچنان بالا مانده است. شرکت‌های بزرگ برای حفظ ناوگان خود محتاط‌تر شده‌اند و برخی صادرکنندگان به استفاده از کشتی‌های قدیمی‌تر یا انتقال محموله میان شناورها رو آورده‌اند. این روش‌ها می‌تواند بخشی از جریان تجارت را حفظ کند اما هزینه و دشواری‌های عملیاتی بیشتری دارد.

■ **بنادر در خط آتش**

در تجارت انرژی، بنادر و تأسیسات بارگیری به اندازه چاه‌های نفت اهمیت دارند. نفتی که تولیدشده اما امکان انتقال مطمئن آن به کشتی وجود ندارد، نمی‌تواند همان ارزش اقتصادی نفت تحویل‌شده به مشتری را داشته باشد. از همین رو، حملات به زیرساخت‌های انتقال انرژی به یکی از عوامل اصلی بی‌ثباتی بازار تبدیل شده است.

گزارش رویترز در ۲۳ مهر نشان می‌دهد از آغاز جنگ در ۹ اسفند تا الان، دست‌کم ۱۳۵ حمله موشکی و پهپادی به ۸۴ نقطه زیرساختی در کشورهای خلیج فارس ثبت شده است. تأسیسات نفتی فجیره در امارات، مجتمع گاز طبیعی مایع رأس‌لفان در قطر، خطوط لوله و ایستگاه‌های پمپاژ عربستان و فرودگاه‌ها و کارخانه آلومینیوم ابوظبی از جمله اهداف بوده‌اند. تصاویر ماهواره‌ای بررسی‌شده نیز آسیب‌های واردشده به بخش‌هایی از تأسیسات بقیق عربستان و زیرساخت‌های حساس امارات را نشان می‌دهد.

آسیب‌دیدن یک ایستگاه پمپاژ می‌تواند جریان انتقال نفت را کاهش دهد و اختلال در یک بندر، صف نفتکش‌ها را طولانی کند. بازسازی نیز همیشه با تعویض یک دستگاه پایان نمی‌یابد. برخی تجهیزات تخصصی باید سفارش داده شوند و راه‌اندازی مجدد مجموعه به آزمایش‌های ایمنی نیاز دارد. در این میان، فجیره اهمیت ویژه‌ای دارد. این بندر در دریای عمان قرار گرفته و یکی از مزایای آن، فعالیت بیرون از محدوده داخلی تنگه هرمز است اما تهدید خود تأسیسات بندری نشان می‌دهد مسیر جایگزین نیز لزوما امنیت صادرات را تضمین نمی‌کند.

■ **آرامکو و مسیرهای ناامن**

عربستان سعودی طی سال‌های گذشته برای کاهش وابستگی صادرات نفت به تنگه هرمز سرمایه‌گذاری فراوانی کرده است. خطوط لوله انتقال نفت از شرق این کشور به دریای سرخ، یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این سیاست

محسوب می‌شود. با این حال، تحولات اخیر نشان می‌دهد حتی شبکه‌های چندمسیره نیز از پیامدهای جنگ منطقه‌ای مصون نیستند.

۲۱ مهر ایستگاه آرامکو در ظهران هدف حمله موشکی نیروهای انصارالله یمن قرار گرفت و در یکی از ساختمان‌های مجموعه آتش‌سوزی رخ داد. همچنین گزارش‌هایی نیز از انفجارهای تازه در شرق عربستان و الدمام منتشر شد. ۲۴ مهر بر اساس گزارش رسانه‌ها و اندیشکده‌ها نگرانی درباره امنیت تأسیسات صادراتی ینبع در ساحل دریای سرخ افزایش یافت. طبق گزارش رویترز، تولید نفت عربستان که پیش از جنگ از ۷ میلیون بشکه در روز فراتر می‌رفت، در مقطعی به کمتر از ۷ میلیون بشکه رسید و سپس به حدود ۸ میلیون بشکه بازگشت. آرامکو توانسته بسیاری از آسیب‌ها را با سرعت ترمیم کند اما مساله اساسی افزایش هزینه حفظ تولید است. شرکتی که پیش‌تر منابع خود را صرف توسعه میدان‌ها و افزایش صادرات می‌کرد، اکنون باید سهم بیشتری را به حفاظت، تعمیر اضطراری و تأمین امنیت مسیرهای انتقال اختصاصی دهد. تکرار این وضعیت می‌تواند بخشی از مزیت اقتصادی تولیدکنندگان بزرگ منطقه را فرسوده کند.

■ **گاز قطر و زمستان دشوار**

در کنار نفت، بازار جهانی گاز نیز از پیامدهای جنگ آسیب دیده است. قطر از مهم‌ترین صادرکنندگان گاز طبیعی مایع جهان است و مجتمع رأس‌لفان نقشی تعیین‌کننده در صادرات این کشور دارد. اختلال در تولید، بارگیری یا عبور کشتی‌های حامل گاز از تنگه هرمز، مستقیما بر بازارهای آسیایی و اروپایی اثر می‌گذارد.

بلومبرگ ۱۰ مهر به نقل از مدیرعامل شرکت ژاپنی جرا، از بزرگ‌ترین خریداران گاز طبیعی مایع گزارش داد بازگشت سریع صادرات قطر به شرایط عادی بعید است. بر اساس داده‌های مؤسسه کپلر، اگرچه عبور محموله‌های گاز قطر و امارات در شهریور به بالاترین سطح خود از آغاز جنگ رسید اما حجم آن همچنان حدود ۸۰ درصد کمتر از بهمن‌ماه بود. برآوردهایی جدی درباره احتمال تداوم آثار بحران تا سال ۲۰۲۸ نیز مطرح شده است.

مشکل بازار گاز آن است که کمبود عرضه را نمی‌توان به‌سرعت جبران کرد. حتی بازگشت تولید قطر، نیاز به بازسازی تجهیزات و جبران ذخایر مصرف‌شده را از میان نمی‌برد. برای ژاپن، کره جنوبی و کشورهای اروپایی، این وضعیت به معنای رقابت شدیدتر بر سر خرید محموله‌ها و

خودسوزی

هسته‌ای را یک نیاز ضروری قلمداد می‌کنند ولی با توجه به تبعات سنگین استفاده از سلاح هسته‌ای علیه اوکراین، روس‌ها تاکنون از استفاده از این سلاح علیه اوکراین خودداری کرده‌اند. مقامات ارشد روسیه بارها در اظهارات خود، تمایل‌شان را برای استفاده از سلاح هسته‌ای ابراز کرده‌اند. بنابراین با توجه به وضعیت میدانی جنگ روسیه و اوکراین، پیش‌بینی می‌شود در صورت استفاده آمریکا از سلاح هسته‌ای علیه ایران، روس‌ها نیز بلافاصله از این سلاح علیه اوکراین استفاده کنند؛ اتفاقی که می‌تواند معادلات جنگ روسیه و اوکراین را دستخوش تغییرات جدی کند، به‌ویژه قطعا در این حالت، کشورهای اروپا نسبت به وقوع جنگ هسته‌ای با روسیه احساس خطر جدی خواهند کرد. از سوی دیگر، با توجه به وضعیت زرادخانه سلاح‌های هسته‌ای روسیه، بدیهی است در صورت فراهم شدن زمینه برای استفاده از سلاح هسته‌ای در جنگ‌ها، روسیه در

قانونی ۲۵۲.۴ میلیون بشکه فاصله داشت که برای نوع خاصی از برداشت ذخایر تعیین شده است، البته این آستانه به معنای ممنوعیت مطلق همه برداشت‌های اضطراری نیست.

با وجود این محدودیت‌ها، وزارت انرژی آمریکا ۲۴ مهر از برنامه واگذاری مبادله‌ای تا سقف ۱۷ میلیون بشکه دیگر خبر داد. این اقدام بخشی از تعهد گسترده‌تر واشنگتن برای عرضه ۱۷۲ میلیون بشکه نفت از ذخایر اضطراری است. طبق گزارش رویترز، آمریکا از آغاز جنگ حدود ۱۳۲.۵ میلیون بشکه از این ذخایر آزاد کرده است.

■ **محاصره‌ای با روزنه‌های باز**

در سوی دیگر معادله، تلاش آمریکا برای محدودکردن صادرات انرژی ایران نیز با شکاف و دشواری‌های زیادی روبه‌رو است. رویترز ۲۴ مهر گزارش داد از اواسط تیرماه دست‌کم ۸ نفتکش حامل گاز مایع و یک نفتکش حامل سوخت جت توانسته‌اند محموله‌های منتسب به ایران را جابه‌جا کنند. بخشی از این انتقال‌ها در آب‌های نزدیک عمان و از طریق انتقال محموله میان کشتی‌ها انجام شده و مقصد برخی از آنها میانمار، بنادر مالزی و احتمالا چین بوده است.

این گزارش نشان می‌دهد کنترل کامل تجارت دریایی در گستره خلیج فارس و دریای عمان حتی برای آمریکا نیز آسان نیست. واشنگتن برای اجرای محاصره به توان دریایی، نظارت اطلاعاتی و همکاری منطقه‌ای نیاز دارد، در حالی که افزایش تهدیدهای کشتیرانی، منابع قابل توجهی از همین ظرفیت‌ها را درگیر می‌کند. در نتیجه، محدودکردن صادرات ایران نیز با هزینه اجرایی و اقتصادی فزاینده‌ای همراه شده است.

■ **شریان اینترنت جهانی در معرض خطر**

تهدید اقتصادی جنگ اکنون به زیرساخت‌های ارتباطی نیز رسیده است. امارات و عربستان در سال‌های گذشته سرمایه‌گذاری گسترده‌ای برای تبدیل شدن به مراکز مالی، خدمات ابری، پردازش داده و هوش مصنوعی انجام داده‌اند. موفقیت این برنامه‌ها به ارتباط پایدار و پرمزفیت با شبکه جهانی اینترنت وابسته است. همچنین بخش مهمی از داده‌های میان آسیا و اروپا از طریق کابل‌های زیردریایی عبور می‌کند. برآوردهای منتشرشده نشان می‌دهد بیش از ۹۰ درصد ظرفیت انتقال داده میان این دو منطقه از مسیر کابل‌های دریای سرخ می‌گذرد. مؤسسه تخصصی TeleGeography نیز درباره آسیب‌پذیری مسیرهای ارتباطی خلیج فارس و دریای سرخ در برابر درگیری‌های منطقه‌ای هشدار داده است.

اسارات با استقرار بخش مهمی از کابل‌ها در فجیره، وابستگی مستقیم خود به مسیر داخلی تنگه هرمز را کاهش داده اما مراکز داده و ایستگاه‌های ساحلی آن همچنان آسیب‌پذیرند. عربستان نیز با وجود برخورداری از مسیرهای ارتباطی دریای سرخ، با خطر اختلال و دشواری تعمیر کابل‌ها روبه‌رو است. اینترنت ماهواره‌ای و مسیرهای زمینی می‌توانند بخشی از ارتباطات ضروری را حفظ کنند اما ظرفیت آنها برای جبران قطع گسترده کابل‌های زیردریایی کافی نیست. فایننشال تایمز نیز از تأخیر در پروژه‌هایی مانند «Africa 2» و «Sea-Me-We ۶» به دلیل نگرانی‌های امنیتی خبر داده است. اهمیت ماجرا تنها در احتمال قطع اینترنت نیست؛ تردید سرمایه‌گذاران درباره امنیت مراکز داده و زیرساخت‌های ارتباطی می‌تواند برنامه‌های بلندمدت اقتصادی این کشورها را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

■ **جمع‌بندی**

تحولات روزهای اخیر نشان می‌دهد معادله اقتصادی جنگ به سود آمریکا و متحدانش پیش نرفته است. اختلال در عبور نفتکش‌ها، ثبت ۱۳۵ حمله به ۸۴ نقطه زیرساختی، افزایش قیمت نفت به محدوده ۱۱۰ دلار، کاهش ذخایر آمریکا و گسترش نگرانی‌ها به حوزه شبکه‌های اینترنتی، همگی از افزایش هزینه استعمار رویارویی حکایت دارد.

اهمیت راهبردی این وضعیت در آن است که ایران با وجود برخی محدودیت‌های اقتصادی و نظامی، توانسته بر محاسبات بازیگرانی بسیار قدرتمندتر اثر بگذارد. هرچه ناامنی مسیرهای انرژی ادامه یابد، حفظ جریان عادی تجارت برای واشنگتن و شرکای آن دشوارتر خواهد شد. بنابراین جنگ کنونی را باید در کنار میدان نبرد، در مخازن نفت، نرخ کرایه کشتی‌ها، شبکه‌های ارتباطی و بازارهای جهانی نیز دنبال کرد، زیرا قدرت آغاز یک رویارویی، الزاما به معنای قدرت تعیین هزینه و سرانجام آن نیست.

برای آن استفاده می‌کند تا به زعم خود، جلوی تبعات استفاده از این بمب‌ها علیه ایران را بگیرد. به هر حال، کاملاً پیداست شرایط برای استفاده آمریکا از سلاح هسته‌ای علیه ایران مطلقاً فراهم نیست. تبعات این موضوع برای کاخ سفید بسیار فراتر از انتظارات است. به همین خاطر بسیاری از تحلیلگران معتقدند ترامپ قادر به استفاده از این سلاح علیه ایران نیست و صرفاً با طرح این موضوع، هم به دنبال یک مانور تبلیغاتی در فضای انتخاباتی آمریکا‌گست و هم تأثیرات تلاشی می‌کند در معادلات و محاسبات آمریکا با ایران تغییری ایجاد کند.

با این حال وضعیت وی در برابر ایران به گونه‌ای است که برخی کارشناسان به این گزاره اشاره می‌کنند که ممکن است ترامپ از هر گزینه‌ای برای خروج از بن‌بست راهبردی موجود در برابر ایران استفاده کند.

در شبکه‌های اجتماعی

@vatanemrooz

